

מהט לאיראן

3-17 בינואר 2016

ד"ר רל צימט

עיקרי הדברים

- ✓ משבר חסר תקדים ביחסי איראן עם חלק ממדינות ערב, ובראשן ערב הסעודית בעקבות הוצאתו להורג בסעודיה של איש הדת השיעי הבכיר, נמר באקר אלנמר וההתקפה על נציגויות סעודיה באיראן בתגובה לכך. בעקבות התקפה זו ניתקה סעודיה את קשריה עם איראן ובעקבותיה נותקו הקשרים גם בין איראן למדינות ערביות נוספות.
- ✓ בכירים איראנים גינו בחריפות את הוצאתו להורג של איש הדת השיעי הבכיר ואיימו בנקמה.
- ✓ על רקע המשבר בין איראן לסעודיה האשימו באיראן את ריאד באחריות לתקיפה אווירית, שפגעה בשגרירות האיראנית בתימן.
- ✓ משמרות המהפכה השתלטו ב-13 בינואר 2016 על שתי סירות של הצי האמריקאי במפרץ הפרסי, לאחר שחדרו, ככל הנראה, למרחב הטריטוריאלי האיראני בעקבות תקלה טכנית. עשרת אנשי הצוות שוחררו לאחר כ-12 שעות. לאחר שחרור אנשי הצוות פרסמה התקשורת האיראנית סרטונים ותמונות ממעצרים בהם הם נראים כורעים על ברכיהם כשידיהם על ראשם. פרסום הסרטונים נועד להדגיש את המסר התעמולתי של השפלת ארה"ב.
- ✓ ירידה במספר ההרוגים בקרב לוחמי משמרות המהפכה בסוריה. בשבועיים האחרונים נהרגו כ-10 לוחמי משמרות המהפכה. מוקדם להעריך, האם מדובר במגמה הקשורה לצמצום הכוחות האיראנים בסוריה ולמאמציו הנמשכים מצד צבא סוריה לבסס את שליטתו ממזרח לחלב.

הצהרות בכירים איראנים בנוגע למעורבות איראן באזור

■ מחמד-עלי ג'עפרי (Mohammad-Ali Jafari), מפקד משמרות המהפכה, אמר כי אחת התוצאות החיוביות של ההתפתחויות באזור בשנים האחרונות היא גיוסם (במשתמע על-ידי משמרות המהפכה) של קרוב ל-200 אלף צעירים חמושים בסוריה, עיראק, אפגניסטאן, פקיסטאן ותימן. הוא אמר את הדברים בטקס אזכרה לחמיד-רזא אסדאללהי (Hamid Reza Assadollahi), שנהרג לאחרונה בסוריה (פארס, 12 בינואר 2016).

■ עלי לאריג'אני, יו"ר המג'לס, אמר, כי אלמלא נוכחות כוח קדס של משמרות המהפכה מול הטרוריסטים באזור, המערב היה עד לעשרות פיגועים בדומה לזה שהתרחש בפאריס. בנאום בפני המג'לס כינה לאריג'אני את ה-CIA "גוף טרור", ששיתף פעולה עם הטרוריסטים באפגניסטאן ובעיראק (ICANA.IR, 10 בינואר 2016).

המשבר ביחסי איראן עם מדינות ערב

■ היחסים בין איראן לחלק ממדינות ערב, ובראשן ערב הסעודית, התדרדרו בשבועיים האחרונים לשפל חסר תקדים בעקבות הוצאתו להורג בסעודיה של איש הדת השיעי הבכיר, נמר באקר אלנמר (Nimr Baqer al-Nimr), וההתקפה על שגרירות סעודיה בטהראן ועל הקונסוליה הסעודית במשהד בתגובה לכך. איראן אומנם גינתה בחריפות את המפגנים, שהתקיפו את הנציגויות הסעודיות, והנשיא רוחאני אף דרש מהרשות השופטת להעמיד לדין את האחראים, אולם היחסים בין שתי המדינות נותקו בעקבות ההתפתחויות. בעקבות ניתוק היחסים הושעו גם היחסים המסחריים בין איראן לסעודיה ונאסרה תנועת אזרחים בין המדינות.

■ בכירים איראנים גינו בחריפות את הוצאתו להורג של איש הדת השיעי הבכיר, שלמד שנים רבות במוסדות דת שיעים באיראן ובסוריה והיה ממבקרי הבולטים של בית המלוכה הסעודי. המנהיג העליון, עלי ח'אמנהאי, גינה בחריפות את הוצאתו להורג של השיח' השיעי והזהיר את שלטונות סעודיה מפני "נקמה אלוהית" שתפגע בפוליטיקאים הסעודים (פארס, 3 בינואר 2016).

■ חסין סלאמי (Hossein Salami), סגן מפקד משמרות המהפכה, הזהיר את ערב הסעודית, כי אם לא תתקן את דרכיה, היא תתמוטט בשנים הקרובות. הוא אמר, כי הסעודים ממשיכים את דרכו של נשיא עיראק לשעבר, צדאם חסין, שתקף את איראן והוציא להורג אנשי דת שיעים בכירים. סלאמי כינה את החלטת ריאד לנתק את קשריה עם טהראן "נמחרת וחסרת היגיון" ואמר, ששפיכות הדמים בעיראק ובסוריה היא תוצאה ישירה של המדיניות הסעודית באזור (ספאה ניוז, 7 בינואר 2016).

הצתת שגרירות סעודיה בטהראן (טוויטר, 2 בינואר 2016).

■ בעקבות ההסלמה הדרמטית ביחסי איראן-סעודיה הצטרפו לעימות מדינות ערביות נוספות. מאז הודיעה סעודיה על ניתוק הקשרים עם איראן, הודיעו גם בחריין, סודאן, סומליה, ג'יבוטי ואיי-קומורו על

ניתוק היחסים עם איראן. מדינת איחוד האמירויות הערביות הודיעה על הורדת דרג היחסים עם טהראן וממשלות קטר וכווית החזירו את שגרירן בטהראן להתייעצויות.

■ גם ירדן הצטרפה למחאה נגד איראן בעקבות המתקפה על שגרירות סעודיה בטהראן. משרד החוץ הירדני זימן את מג'תבא פרדוסי-פור (Mojtaba Ferdowsipour), השגריר האיראני ברמת עמון, לשיחת הבהרה ופרסם הודעה בה גינה את המתקפה על נציגויות סעודיה באיראן ואת התערבות איראן בענייניהן הפנימיים של מדינות ערב (איסנ"א, 7 בינואר 2016).

■ במקביל לניתוק הקשרים בין בחרין לאיראן הודיעו שלטונות הממלכה, כי חשפו תא טרור, שהיה קשור למשמרות המהפכה האיראנים ולחזבאללה בלבנון. בהודעת משרד הפנים של בחרין נאמר, כי כמה מחברי התא נעצרו לאחר שהתכוונו לבצע פיגועי טרור במדינה. החשוד המרכזי בפרשה, עלי-אחמד פח'ראוי (Ali Ahmad Fakhrawi), קיבל, לטענת שלטונות בחרין, סיוע כספי בשווי עשרים אלף דולרים מידי מזכ"ל חזבאללה, חסן נצראללה, במהלך ביקור שקיים בלבנון (פרארו, 6 בינואר 2016).

■ אין זו הפעם הראשונה בחודשים האחרונים, ששלטונות בחרין מודיעים על חשיפת כוונות פיגוע במעורבות איראנית בממלכה. בחודש אוגוסט 2015 הודיעה משטרת בחרין, כי חשפה קשר ישיר של איראן וחזבאללה לפיגוע, שהתרחש במדינה ב-28 ביולי 2015 בו נהרגו שני אנשי כוחות הביטחון מפיצוץ מטען חבלה. באוקטובר הודיעה בחרין על החזרת שגרירה מטהראן ועל גירוש מיופה הכוח האיראני ממנאמה במחאה על מעורבות איראן בתכנון פיגועי טרור בשטחה. ההודעה נמסרה זמן קצר לאחר הודעת משרד הפנים של בחרין לפיה כוחות הביטחון במדינה חשפו מפעל גדול לייצור פצצות בדרום הבירה מנאמה ועצרו כמה חשודים הקשורים למשמרות המהפכה האיראנים. המפעל הכיל למעלה מ-1.5 טונות של חומר נפץ וכלל רשת של בונקרים תת-קרקעיים ששימשו לייצור הפצצות. איראן הכחישה כל קשר למעורבות בביצוע פיגועים בשטח בחרין.

■ בית משפט בכווית גזר עונשי מוות על שני גברים באשמת ריגול למען איראן וחזבאללה. השניים הורשעו גם באחזקת נשק בניגוד לחוק. אחד הנידונים למוות הוא אזרח איראני שהורשע בהעדרו והשני הוא אזרח כוויתי (תסנים, 12 בינואר 2016).

מעצר אנשי הצי האמריקאי על-ידי משמרות המהפכה במפרץ הפרסי

■ ב-13 בינואר השתלטו משמרות המהפכה במפרץ הפרסי על שתי סירות של חיל הים האמריקאי ועליהן עשרה אנשי צוות (תשעה גברים ואישה). אנשי הצי האמריקאי שוחררו לאחר כ-12 שעות בהן הוחזקו בבסיס משמרות המהפכה באי פארסי שבמרכז המפרץ הפרסי. לטענת איראן, כלי השייט האמריקאים חדרו למרחב הטריטוריאלי של איראן בעקבות תקלה במערכת הניווט שלהם. שחרור האמריקאים התאפשר לאחר מגעים דיפלומטיים בין איראן לארצות-הברית. בהודעת משמרות המהפכה נאמר, כי ארצות-הברית התנצלה בפני איראן על החדירה למימיה הטריטוריאליים והתחייבה שלא לחזור על כך שוב (פארס, 13 בינואר 2016). לאחר שחרור אנשי הצוות פרסמה התקשורת

האיראנית סרטונים ותמונות ממעצרם בהם הם נראים כורעים על ברכיהם כשידיהם על ראשם. פרסום הסרטונים נועד להדגיש את המסר התעמולתי של השפלת ארה"ב.

■ לפני כשבועיים התרחשה תקרית נוספת בין איראן לארצות-הברית במימי המפרץ הפרסי כאשר אנשי משמרות המהפכה ירו טיל לעבר נושאת מטוסים אמריקאית וכלי שיט צרפתי במצרי הורמוז שבמפרץ הפרסי. לא מן הנמנע, כי תקריות אלה נועדו להעביר מסר איראני מרתיע כלפי ארצות-הברית ושכנותיה הערביות במפרץ, ובראשן ערב הסעודית, לקראת תחילת יישום הסכם הגרעין בין איראן למעצמות ועל רקע המשבר הנוכחי ביחסי איראן-ערב הסעודית.

אנשי הצי האמריקאי באיראן (עזרי-איראן, 13 בינואר 2016).

מעורבות איראן בסוריה ובלבנון

■ בשבועיים האחרונים חלה ירידה במספר ההרוגים בקרב לוחמי משמרות המהפכה בסוריה. בתקשורת האיראנית דווח על מותם של עשרה לוחמים איראנים ומספר לוחמים פקיסטאנים נוספים, שלחמו בשירות משמרות המהפכה בסוריה. מוקדם להעריך, האם הירידה במספר ההרוגים האיראנים משקפת מגמה הקשורה לצמצום הכוחות האיראנים בסוריה ולמאמצים מצד צבא סוריה לבסס את אזור שליטתו ממזרח לחלב.

عبدالله قربانی (Abdollah Qorbani), אחד מהרוגי משמרות המהפכה בסוריה (דף פייסבוק המזוהה עם משמרות המהפכה, 6 בינואר 2016).

■ בכירים במשרד החוץ האיראני התייחסו להשפעת המשבר ביחסי איראן-סעודיה על שיחות השלום הבינלאומיות בנוגע לעתיד סוריה. חסין-אמיר עבדאללהיאן (Hossein Amir Abdollahian), סגן שר החוץ לענייני ערב ואפריקה, אמר במהלך פגישה, שהתקיימה בין נציגי איראן, סוריה ושווייץ בנוגע לסיוע ההומניטארי לסוריה, כי ניתוק הקשרים בין איראן לסעודיה ישפיע על שיחות השלום בווינה ובניו-יורק בנוגע לעתיד סוריה. הוא הדגיש, עם זאת, כי איראן מחויבת להמשך השיחות (אירנ"א, 6 בינואר 2016).

פגישת נציגי איראן, סוריה ושווייץ בנוגע לסיוע ההומניטארי לסוריה (מהר, 6 בינואר 2016).

■ שר החוץ, מחמד-ג'ואד זריף, אמר בפגישה עם שליח מזכ"ל האו"ם לענייני סוריה, סטפן דה-מיסטורה (Staffan de Mistura), כי איראן לא תאפשר להתנהלותה מעוררת המתיחות של סעודיה, להשפיע באופן שלילי על פתרון המשבר בסוריה (אילנ"א, 10 בינואר 2016).

■ עלי-אצע'ר גרג'זאדה (Ali Asghar Gorjizadeh), מפקד יחידת האבטחה של משמרות המהפכה, אמר, כי אם איראן תפתח את שעריה בפני מתנדבים איראנים המעוניינים לצאת ולהילחם בסוריה, רבים מאזרחי איראן יצאו לג'האד בסוריה, אך אין זו מדיניות איראן כיום. הוא ציין, כי מדיניות איראן מבוססת על הענקת ייעוץ והדרכה לכוחות הסורים כדי שאלה יוכלו להגן על ארצם בעצמם. גרג'זאדה הכחיש דיווחים, שהתפרסמו בתקשורת המערבית, לפיהם איראן סיפקה הבטחות לסיוע כספי ללוחמים בסוריה וטען, כי אלה הנלחמים נגד קבוצות הטרור בסוריה עושים זאת אך ורק מתוקף אמונתם הדתית וכי רבים מהם היו מוכנים לוותר על מעמדם ולעזוב את בני משפחותיהם כדי להגן על המקומות הקדושים לשיעה בסוריה (מהר, 6 בינואר 2016).

עלי-אצע'ר גרג'זאדה, מפקד יחידת האבטחה של משמרות המהפכה (מהר, 6 בינואר 2016).

■ מחמד-רזא ראוף שיבאני (Mohammad Reza Raouf Shebani), שגריר איראן בסוריה, התייחס בריאיון עיתונאי לתפקידו המרכזי של מפקד כוח קדס של משמרות המהפכה, קאסם סלימאני (Qasem Soleimani), במערכה בסוריה. הוא אמר, כי אין ספק שסלימאני הוא האדם החשוב ביותר, שבא לעזרתה של סוריה כאשר זו הייתה על סף נפילת דמשק וכיבוש על-ידי הקבוצות הטרוריסטיות. עוד אמר שיבאני, כי נשיא סוריה, בשאר אסד, רואה בסלימאני "אגדת הצלתה של סוריה ואגדת הפחד עבור מתנגדיו".

■ השגריר התייחס לקואליציה, שהוקמה בין איראן, רוסיה, סוריה, עיראק וחזבאללה לתיאום המערכה בסוריה. הוא ציין, כי סוריה ממלאת את התפקיד הצבאי המרכזי בקואליציה זו וכי ארגון חזבאללה שלח את כוחותיו כדי לסייע במערכה הצבאית. לעיראק אין נוכחות צבאית ישירה במערכה והיא חברה בקואליציה רק בתפקיד יועץ ונוכחת בחדר המבצעים המשותף. המפקדים הצבאיים של איראן אחראים כיועצים להדרכתם הצבאית של צבא סוריה וכוחות ההתנגדות ואילו רוסיה אחראית על הסיוע האווירי למערכה הקרקעית נגד הטרוריסטים (איסנ"א, 10 בינואר 2016).

■ עבד אל-רזא רחמאני פזלי (Abdolreza Rahmani Fazli), שר הפנים האיראני, קיים ביקור בסוריה במהלכו נפגש עם בכירים בממשל הסורי, ובראשם הנשיא אסד. הביקור נועד לדון בהרחבת הקשרים

בין המדינות וביישום מזכר ההבנה לשיתוף פעולה בין משרדי הפנים של איראן וסוריה, שנחתם במהלך ביקור שר הפנים הסורי בטהראן בחודש יוני האחרון. המזכר דן בשיתוף הפעולה בין המדינות בתחום המאבק בטרור, בפשע מאורגן ובסמים ובשיתוף פעולה בין המשטרות בשתי המדינות (עצרי-איראן, 11 בינואר 2016).

פגישת שר הפנים האיראני עם הנשיא אסד (אבנ"א, 13 בינואר 2016).

■ משלחת בראשות חסן קאזיזאדה האשמי (Hassan Ghazizadeh Hashemi), שר הבריאות האיראני, נפגשה ב-7 בינואר 2016 עם מזכ"ל חזבאללה, חסן נצראללה. המשלחת האיראנית כללה פקידים ממשרד הבריאות ונציגים של חברות תרופות וציד רפואי איראניות (אירנ"א, 7 בינואר 2016).

פגישת נצראללה עם המשלחת בראשות שר הבריאות האיראני (אירנ"א, 7 בינואר 2016).

מעורבות איראן בעיראק

■ פרזאד זנגאנה (Farzad Zanganeh), חבר בסיג' מצוות איתור נעדרים במטה הכללי של הכוחות המזוינים, נהרג וחבר בסיג' נוסף נפצע בפיצוץ מטען על-ידי דאעש בכורדיסטאן העיראקית (תסנים, 11 בינואר 2016).

מעורבות איראן בזירה הפלסטינית

■ האתר אלערבי אלג'דיד (al-Arabi al-Jadid) הפועל בערבית מלונדון דיווח, כי בכיר חמאס, צלאח אלברדויל (Salah al-Bardawil), הכחיש דיווח, שהתפרסם בעיתון הסעודי אלשרק אלאוסט היוצא לאור בלונדון לפיו איראן הורתה לחמאס לשנות את יחסה כלפי ערב הסעודית ולאמץ גישה עוינת כלפיה בתמורה לחידוש הסיוע הצבאי והכספי האיראני לתנועה. על-פי הדיווח באתר, אלברדויל אמר, כי חמאס כלל לא קיבלה פניה כזו מאיראן וכי היא אינה מוכנה להיות שותפה לקואליציה כלשהי ומתמקדת במאבק נגד ישראל (פארס, 10 בינואר 2016).

מעורבות איראן בתימן

■ על רקע ההסלמה ביחסים בין איראן לסעודיה האשימה איראן את סעודיה בתקיפה אווירית, שפגעה בשגרירות שלה בצנעא, בירת תימן. חסין ג'אברי אנצארי (Hossein Jaber Ansari), דובר משרד החוץ האיראני, טען ב-7 בינואר 2016, כי תקיפה אווירית, שביצעו מטוסי קרב סעודים בצנעא גרמה נזק לשגרירות והביאה לפציעתם של כמה מאבטחים. הוא ציין, כי המתקפה הסעודית הייתה מכוונת כנגד השגרירות והיוותה הפרה של האמנות הבינלאומיות העוסקות באבטחת הנציגויות הדיפלומטיות. חסין-אמיר עבדאלליהאן (Hossein Amir Abdollahian), סגן שר החוץ לענייני ערב ואפריקה, גינה, אף הוא, את התקיפה הסעודית באזור השגרירות והטיל על סעודיה את האחריות לשמירת ביטחון השגרירות האיראנית והדיפלומטים האיראנים בבירת תימן (איסנ"א, 7 בינואר 2016).

■ כוחות הקואליציה הערבית הנלחמת במורדים השיעים החות'ים בתימן הכחישו את טענות איראן בנוגע למתקפה נגד השגרירות האיראנית בצנעא וטענו, כי לא בוצעה כל תקיפה באזור השגרירות.